

O'ZBEK TILIDA TURIZM TERMINLARINING MAVZUVIY GURUHLARI

Xolboyeva Dildora

O'zbekiston Milliy Universiteti
Fakultetlararo (ingliz tili) kafedrasida o'qituvchisi.
E-mail: dildora.kholboeva1985@gmail.com

Solievva Malika

O'zbekiston Milliy Universiteti
Tarjima nazariyasi va qiyosiy tilshunoslik kafedrasida dotsenti.
E-mail: m.solieva@nuu.uz

Annotatsiya: Maqolada o'zbek tilida turistik terminlarni mavzuviy guruhlarini taxlil qilindi. Hozirgi globallashtirilgan davrda tabiiy ofatlar, iqtisodiy tanazzullar, turli nizolar, terroristik harakatlar, urushlar va hokazolarga qaramay, butun dunyoda turizmning o'sishi kuzatilmoqda va turizm eng tez taraqqiy etayotgan iqtisodiyot sohaslaridan biri sifatida talqin qilinadi. Shu sababli ham yangidan-yangi terminlar tilning leksik qatlamida paydo bo'lmoqda.

Калит сузлар: ekoturizm, otel, turagent

Аннотация: В статье проанализированы тематические группы туристических терминов в узбекском языке. В современную эпоху глобализации, несмотря на стихийные бедствия, экономические спады, различные конфликты, террористические акты, войны и т. д., рост туризма наблюдается во всем мире, и туризм трактуется как один из наиболее быстро развивающихся секторов экономики. По этой причине в лексическом слое языка появляются новые термины.

Ключевые слова: экотуризм, отель, турагент.

Annotation: The article analyzes thematic groups of tourism terms in the Uzbek language. In the modern era of globalization, despite natural disasters, economic downturns, various conflicts, terrorist attacks, wars, etc., the growth of tourism is observed all over the world and tourism is treated as one of the fastest growing sectors of the economy. For this reason, new terms appear in the lexical layer of the language.

Keywords: ecotourism, hotel, travel agent.

Xalqaro turizm terminologiyasida ziyorat diniy turizm turlaridan biri sifatida ko'rsatilib, diniy marosim, ibodatlar bilan bog'liq ahamiyatga ega bo'ladi.

O'zbek tilida turizm sohasi bilan bir qatorda ushbu faoliyatning terminlari ham rivojlanganligi bois mazkur til doirasidagi turistik terminlarni quyidagi mavzuviy guruhlariga ajratish o'rinlidir.

1. Turizm turlarini ifodalovchi terminlarning mavzuviy guruhi

Madaniy turizm

Ilmiy turizm

Biznes turizm

Gastronomik turizm

Tibbiy turizm

Diniy-ziyosat turizmi

Etnik turizm

Sport turizmi

<i>Yoshlar turizmi</i>	<i>Ekoturizm</i>
<i>Ijtimoiy turizm</i>	<i>Dam olish turizmi</i>
<i>Qishki turizm</i>	<i>Yozgi turizm</i>
<i>Jamoaviy turizm</i>	<i>Yakka tartibdagi turizm</i>
<i>Mahalliy turizm</i>	<i>Xalqaro turizm</i>
<i>Kiriladigan turizm</i>	<i>Sayyor turizm</i>
<i>Keksa yoshlilar turizmi</i>	<i>Qarindoshlarni ziyorat qilish turizmi</i>
<i>Oilaviy turizm</i>	<i>Badiiy turizm</i>
<i>Tarixiy turizm</i>	<i>Etnografik turizm</i>
<i>Antropologik turizm</i>	<i>Arxeologik turizm</i>
<i>Maktab turizmi</i>	<i>Iqtisodiy turizm</i>

O'zbek turizm terminlarining ushbu mavzuviy guruhiga kiruvchi terminning ba'zilarini ta'rifi ila tadqiq etishni joiz deb topdik. "Kiriladigan turizm - o'z davlat hududida xorijiy sayyohlarga turistik xizmat ko'rsatishga asoslangan turizm. Bu leksik birlik ruscha "vezdnoy turizm" terminini kalkalash natijasida hosil bo'lgan.

Sayyor turizm (viezdnoy turizm) - boshqa davlat hududida sayyohlarga turistik xizmat ko'rsatish maqsadida tashkil qilinadigan turizm.

"Ekoturizm ekoturistik ob'ektlarga (estetik zavq beradigan tabiatning betakror joylari, shifobaxsh tabiiy maskanlar, tabiiy va antropogen geotuzilmalar, jism va meros obektlari, mahalliy xalqning etnik yashash tarzi kabilarga) sog'lomlashtirish, davolanish, dam olish, ulami o'rganish, jismoniy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan, tashkiliy tarzda uyushtirilgan ommaviy turizm"¹¹¹.

2. Turizm ishtirokchilarini ifoda etuvchi terminlarning mavzuviy guruhi

<i>Gid-tarjimon</i>	<i>Sayyox</i>
<i>Operator</i>	<i>Instruktor</i>
<i>Turizm bo'yicha menejer</i>	<i>Agent</i>
<i>Turoperator</i>	<i>Turist</i>
<i>Turizm menejeri</i>	<i>Turagent</i>

Gid-tarjimon ekskursiyani o'tkazishda ishtirok etuvchi mutaxassis, turistik guruh uchun tarjimon.

Instruktor - turistlarni kuzatib yuruvchi, turistik mashrutlarni almashtirishda ularning xavfsizligini ta'minlovchi mutaxassis.

Turizm menejeri - turistik mahsulotni tashkillashtirish, sotish va kuzatib turish faoliyati bilan shug'ullanuvchi turizm sohasi mutaxassisi. *Turagent* turistik mahsulotni sotish va realizatsiya qilish faoliyati bilan shug'ullanuvchi yuridik shaxs yoki xususiy tadbirkor.

3. Turizm faoliyatining asosiy tushunchalarini ifodalovchi terminlarning mavzuviy guruhi

<i>Aviatarif</i>	<i>Annulyasiya</i>
<i>Bronlamoq</i>	<i>Bilet</i>
<i>Voucher</i>	<i>Viza</i>
<i>Baland mavsum</i>	<i>Past mavsum</i>
<i>Yashil yo'lak</i>	<i>Konsullik bo'limi</i>
<i>Turistik mahsulotni realizatsiya qilish</i>	

¹¹¹Пардаев К. Экологик туризм асослари. - Тошкент: Навруз, 2015. - Б. 35.

Turistik mahsulot

Aerofobiya
Turistik yig'im
Sayyoxlik katalogi
Turistik broshura

Biznes klass

Oferta
Tematik xiyobon
Turistik yarmarka

4. Turistlarni joylashtirish ob'ektlarini ifodalovchi terminlarning mavzuviy guruhi

<i>Bir yulduzli mehmonxona</i>	<i>Ikki yulduzli mehmonxona</i>
<i>Uch yulduzli mehmonxona</i>	<i>To'rt yulduzli mehmonxona</i>
<i>Besh yulduzli mehmonxona</i>	<i>Apart-otel</i>
<i>Biznes-otel</i>	<i>Botel</i>
<i>Shahar mehmonxonasi</i>	<i>Kongress mehmonxona</i>
<i>Mini mehmonxona</i>	<i>Motel</i>
<i>Pansion</i>	<i>Ryokan</i>
<i>Sanatoriya</i>	<i>Turbaza</i>
<i>Xostel</i>	<i>Birinchi klass</i>
<i>Turistik klass.</i>	

Apart-otel kvartira shaklidagi xonada joylashish imkonini tadqim qiluvchi mehmonxona. Ovqat pishirish uchun alohida jihozlangan oshxonaning mavjudligi bilan xarakterlanadi. O'zbek tilida o'zlashma tildagi shakli kabi iste'molda qo'llanadi.

Biznes-otel tadbirkorlar va xizmatdagi turistlarga xizmat ko'rsatish uchun mo'ljallangan mehmonxona.

Butik-otel biror uslubda hashamatli qilib qurilgan uncha katta bo'lmagan mehmonxona. Muayyan mehmonxonalar tizimiga tegishli bo'lmisligi va original loyiha asosida qurilishi bilan xarakterlanadi.

Mini-otel biznes markazlar yoki yashash uylarida joylashgan 40 tagacha nomerlari mavjud mehmonxona.

Pansion 5-10 ta nomerdan iborat shaxsiy mehmonxona. Turistlarga odatda pansionning egasi yoki shu binoda yashovchi oilalar tomonidan xizmat ko'rsatiladi. Ushbu mavzuviy guruhda birlashgan terminlarning ko'p qismi o'zlashgan termin ekanligi bilan izohlanadi. Keltirilgan muqobilsiz terminlarga variant tadqim etish tilshunoslik oldida turgan dolzarb muammolardan biridir.

5. Turizm leksemasi ishtirok etgan terminologik birliklarning mavzuviy guruhi

<i>Kichik turizm zonalari</i>	<i>Xizmat turizmi</i>
<i>Individual turizm</i>	<i>Turizm industriyasi</i>
<i>Turizm resurslari</i>	<i>Turizm geografiyasi</i>
<i>Shahar turizmi</i>	<i>Qishloq turizmi</i>
<i>Jamoaviy turizm</i>	<i>Turizm faoliyati</i>
<i>Turizm xizmatlari</i>	<i>Maqsadli turizm</i>
<i>Suv turizmi</i>	<i>Tog' turizmi</i>
<i>To'y turizmi</i>	<i>Rag'batlantiruvchi turizm</i>
<i>Ov va baliq turizmi</i>	<i>Bir kunlik turizm</i>
<i>Faol turizm</i>	<i>Passiv turizm</i>
<i>Sohil turizmi</i>	<i>Uzoq muddatli turizm</i>
<i>Qisqa muddatli turizm</i>	<i>O'rta muddatli turizm</i>
<i>Cho'l turizmi</i>	<i>Korporativ turizm</i>

Maxsus tadbirlar turizmi

Ixtisoslashgan turizm

6. Turistlarni tashuvchi transport vositalarini ifodalovchi terminlarning mavzuviy guruhi

Ichki aviareys

Kutish zali

Turistik avtobus

Limuzin

Mashina

Avtobus

Kema

Ot

Tuya

Poezd

Vagon

Reys

Yuk

Samolyot

7. Turizm hujjatlarini ifodalovchi terminlarning mavzuviy guruhi

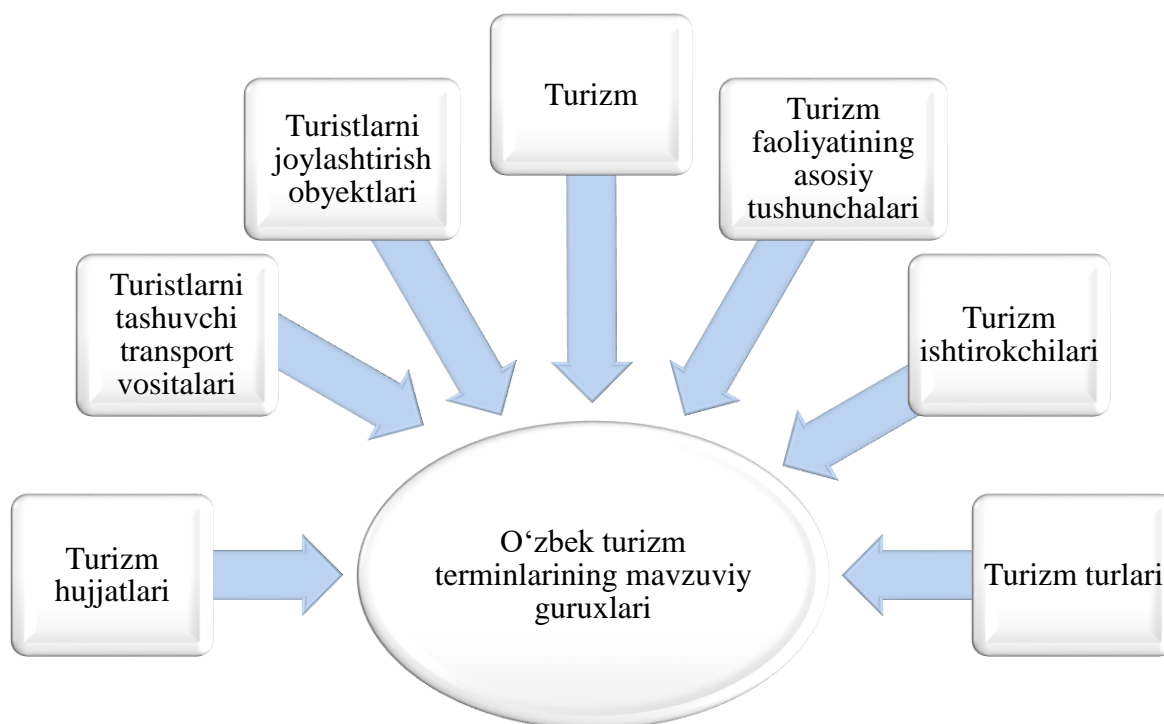
Agent shartnomasi/Kupon

Chek

Voucher

Turistlarni sug'urta qilish

Turistik xizmat ko'rsatish haqida shartnoma

XULOSA Xulosa sifatida ayta olamizki, terminlarni, xususan, turizm sohasiga doir terminlarni aniq bir mavzuviy guruhga birlashtirish murakkab jarayondir. Buning asosiy sababi, mavzuviy guruhga tasnif etish jarayonida ikki xil yondashish mumkin. Birinchisi, bir soha doirasida ishlatiladigan terminlar mavzu va ma'nosiga qarab olinadi, ikkinchisida esa, mavzuviy guruh nomi ishtirok etgan terminga ko'ra.

Adabiyotlar:

1. Маҳмудов Н. Тил тилсими тадқиқи. -Тошкент:Мумтоз сўз, 2017.6-122.
2. Пардаев К. Экологик туризм асослари. - Тошкент: Навруз, 2015. - Б. 35.
3. Baker, M. In other words, / M. Baker. – London: Routledge, 1992. – 332p.

4. Dann, Graham, *The Language of Tourism. A Sociolinguistic Perspective*, Oxon: CAB international, 1996
5. Sadullaeva N., Sapaeva D. Analysis of Eponyms in the Terminology of Dermatovenerology // *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*. – 2021. – C. 452-459.
6. Sadullaeva, N., & Bakhtiyorova, M. (2021). Reflection of Onomastic Principles in Naming. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 3001-3007.
7. Sadullaeva N., Burieva U. The Peculiarities of Incomplete Sentences in Modern English // *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*. – 2021. – C. 3008-3020.
8. Sadullaeva S., Arustamyan Y., Sadullaeva N. Shifting the assessment paradigm from knowledge to skills: Implementation of new appraisal procedures in EFL classes in Uzbekistan // *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. – 2019. – T. 9. – №. 1. – C. 4943-4952.
9. Arustamyan, Y., Siddikova, Y., Sadullaeva, N., Solieva, M., & Khasanova, N. (2020). Assessment of Educational Process and its Organization. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(S1), 573-578.
10. Nilufar S., Elvira A. GENDER SPECIFICITY OF PEDAGOGICAL DISCOURSE // *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS*. – 2023. – T. 3. – №. 08.05. – C. 187-190.
11. Gulnoza K., Sadullaeva N. LINGUISTIC FEATURES OF GLUTTONIC DISCOURSE.
12. Djafarova, Dildora, Yaxshiboyeva Nodira, and Abdullayeva Zulfiya. "Socio-Cultural Memory and Its Reflection In French Phraseology." *Journal of Positive School Psychology* (2022): 2883-2889.
13. Yaxshiboyeva, Nodira. "Reconstruction of coloristic expressions in erkin azam's" noise" and" pakana's love"." *Конференции*. 2021.
14. Ilhomovna, Djafarova Dildora, and Bobokalonov Odilshoh Ostonovich. "Interaction of Language Games in the Articulation of “Historical Memory” Within French and Uzbek Phraseology." *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769) 2.1 (2024): 348-354.
15. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and J. A. Yakubov. "Archaic Phraseological Units as Windows into “Historical Memory” in French and Uzbek Linguistic Traditions." *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157) 2.1 (2024): 163-169.
16. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and Yaxshiboyeva Nodira Ergashovna. "Contemporary Usage of Archaic Phraseological Units Expressing “Historical Memory” In Uzbek and French Languages." *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769) 2.2 (2024): 371-377.
17. Ilhomovna, Djafarova Dildora. "Phraseological Units Expressing" Memory"/" Mémoire" in Linguistics and their Analysis through Texts." *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development* 2.11 (2023): 490-492.
18. Яхшибоева, Нодира. "Таржима жараёнида маданиятлараро мулоқотнинг социолингвистик хусусиятлари." *Академические исследования в современной науке* 2.17 (2023): 165-169.
19. Иногамова, Ф. М., and Н. Э. Яхшибоева. "Фразеологик маънонинг конвенциаллиги." *Academic research in educational sciences* 3.5 (2022): 1176-1182.

20. Яхшибоева, Н. (2023). Туристический дискурс как один из особых видов институционального дискурса. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(6), 879-884.
21. Яхшибоева, Нодира. "The role of tourism terminology in french." *O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI*, 2023,[1/4] (2023)